

Nr 278.

Af herr **Åkerlund**, i *unledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om aflösning af vissa frälseräntor m. m.*

I nådig proposition den 15 innevarande mars (nr 75) har Kungl. Maj:t afgifvit förslag till, bland annat, lag om aflösning af vissa frälseräntor.

Enligt detta förslag skulle frälseränta, som ej enligt redan gällande bestämmelser finge inlösas för statsverkets räkning, aflösas mot ersättning i penningar efter närmare angifna grunder. För att underlätta denna aflösning skulle af ersättningsbeloppet för hvarje frälseränta en fjärdedel betalas af statsmedel och tre fjärdedelar förskjutas af statsmedel. Den förskjutna delen af ersättningen jämte fyra procent ränta därå skulle återbetalas af ägaren till den räntegifvande fastigheten under fyrtio år med ett för hvarje år lika belopp, dock med rätt för fastighetens ägare att efter uppsägning inbetala hela ersättningsbeloppet.

Genom framläggande af detta lagförslag har det onsider erkänts, att staten bör träda emellan för afskaffande af denna föråldrade och, jag vågar säga, orättvisa beskattning af svensk jord. Den hjälp, som staten erbjuder, är emellertid alltför obetydlig; och aflösningstiden har på grund häraf måst utsträckas till hela fyrtio år. Under alla dessa år måste således ifrågavarande räntor alltjämt utgöras ehuru med ett i regel något nedsatt belopp.

Vid föregående af enskilda motionärer framlagda förslag till afskrifning eller aflösning af dessa frälseräntor har det alltjämt påståtts, att, då staten icke haft något att skaffa med tillkomsten af räntorna, det allmänna ej borde vidkännas någon kostnad för deras afskaffande.

Detta må nu vara formellt rätt beträffande de rena frälsekatte-räntorna eller sådana som utgå af gamla frälsehemman. Men vi måste erinra oss, att dessa räntor tillkommo på en tid, då räntan var så godt som den enda åtminstone direkta skatt, som hvilade på jorden. Från

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 4 saml. 113 häft. (Nr 278.)

krono- och skattehemman gingo räntorna till kronan och från frälsekattehemman till adelsmannen. Sedermera tillkommo allt flera och flera skatter till kronan, hvilka äfven drabbade frälsekattehemmanen. Och slutligen befanns jorden vara så betungad, att den stora grundskatteafskrifningen måste genomföras.

Frälsekattehemmanen, som alltjämt fått vara med om de ökade bördorna, fingo emellertid icke åtnjuta den lättnad, som bereddes krono- och skattehemman genom nämnda afskrifning. Genom grundskatteafskrifningen erkände likväl statsmakterna, att jordbeskattningen blifvit så högt uppdrifven, att den måste i visst afseende sänkas. Men den jord, som kanske haft det allra tyngst, fick ej vara med.

Förutom dessa rena frälsekatteeräntor ha vi de frälseräntor, som i propositionen benämnas kronofrälseräntor och hvilka utgå af gammal kronojord. Beträffande dessa räntor lär det icke kunna förnekas, att staten vidtagit den första åtgärd, som möjliggjort räntornas uppkomst. Kronan har en gång i tiden sålt jorden med räntor till någon adelsman, som sedan i sin tur afyttrat jorden och behållit räntan eller någon gång tvärtom. Hade kronan icke sålt de hemman, hvarifrån dessa räntor nu utgå, skulle räntorna blifvit afskrifna i sammanhang med grundskatteafskrifningen. Särskildt i fråga om dessa räntor synes den föreslagna grunden för aflösningen ej vara öfverensstämmande med billighet och rättvisa.

Från ett flertal hemman inom min valkrets utgå till Danviks hospital frälseräntor af sistnämnda beskaffenhet. Dessa räntor utgå med belopp, som äro oskäligt höga i förhållande till hemmanens mantal. Och hafva räntorna härigenom kommit att verka synnerligen betungande för räntegifvaren. Sålunda utgår från ett mantal Näle i Vallentuna socken en ränta af omkring 300 kronor, oaktadt hemmanet består af allenast 50 tunnland åker utan någon skog eller hagmark. Ett allmänt missnöje har äfven bland dessa räntegifvare kommit till synes öfver den nädiga propositionen.

I fråga om dessa s. k. kronofrälseräntor yttrar statsrådet och chefen för kungl. justitiedepartementet (se sid. 35 i propositionen), att tillräcklig anledning ej torde finnas att behandla dem annorlunda än de rena frälsekatteeräntorna. Mot denna uppfattning kunde väl mycket vara att invända, då kronan gifvetvis härvidlag måste anses hafva större skyldighet att träda emellan än vid de rena frälsekatteeräntorna. Under förutsättning att liberalare grund antages för aflösningen i allmänhet, vill jag emellertid icke framställa yrkande om någon särskild fördel vid aflösningen af kronofrälseräntorna.

Af det anförda torde framgå, att jag anser, att af ersättningen för frälseränta större andel än en fjärdedel bör utgå af statsmedel. Rättvisa

och billighet synes fordra, att staten betalar åtminstone halfva ersättningsbeloppet. Härigenom skulle äfven den fördelen vinnas, att amorteringstiden för det af staten förskjutna ersättningsbeloppet skulle kunna väsentligen nedsättas från föreslagna fyrtio år, utan att de jordägaren åliggande annuiteterna härigenom komme att öfverstiga beloppet af den ränta, som förut erlagts.

På grund af det anförda får jag hemställa

om sådan ändring i nämnda propositionen med förslag till lag om aflösning af vissa frälseräntor, att af ersättning för frälseränta hälften gäldas af statsmedel och hälften förskjutes af statsmedel, samt att återbetalning af det förskjutna beloppet jämte fyra procent årlig ränta skall, på sätt finnes angifvet i 2 § af lagförslaget, äga rum under trettio år eller eventuellt kortare tid från förskottets utgifvande.

Stockholm den 31 mars 1912.

E. Åkerlund.